

ES SAIG

ALGAIDA - Núm. 110 - FEBRER de 1990 - Preu: 100 ptes.

PERE CAPELLÀ I ROCA HA ESTAT NOMENAT FILL IL·LUSTRE D'ALGAIDA

AQUEST ÉS EL RETRAT, OBRA DE JOAN BALAGUER, QUE D'ARA EN ENDAVANT
FIGURARÀ AL SALÓ DE SESSIONS DEL NOSTRE AJUNTAMENT.

EDITORIAL

PERE CAPELLÀ, FILL IL·LUSTRE D'ALGAIDA

Pere Capellà, fill il·lustre d'Algaida. Ara bé, aquest títol el tenia ja en la nostra consciència col·lectiva abans que l'Ajuntament li concedís públicament. L'acord del nostre Consistori -un acord que, per descomptat, té la nostra total adhesió i aplaudim cordialment- no fa més que recollir, amb caràcter oficial, un nomenament que ja li teníem atorgat.

La concessió d'aquest títol sempre significa el reconeixement d'uns mèrits -i el cas de Pere Capellà no n'és una excepció-; és evident, però, que també significa, tractant-se de Pere Capellà, la superació i el rescabament d'una injustícia que el poble -una part del poble, ben cert- va cometre amb ell.

No és aquest el lloc adequat per recordar i valorar la seva obra. En aquest mateix número d'ES SAIG vos oferim la magnífica conferència de Gabriel Janer Manilla que és una valuosa aportació al coneixement de Pere Capellà. A la lectura de la conferència vos remetem. Tot el que aquí poguéssim afegir-hi seria sobrer i res de nou hi aportaria.

Els fills il·lustres que teníem fins ara -el Pare Pou i el Bisbe Salvà- representen l'erudició: ambdós són autors d'una obra -important, sens dubte- poc accessible, escrita en llengües alienes i sovint no gaire a l'abast. Pere Capellà romp amb aquesta línia: la seva obra és de tots i per a tots. Tots podem disfrutar amb una representació de "Sa madona du es maneig" o de "El rei Pepet" o de qualsevol de les seves comèdies. En un llenguatge entenedor, ens parla d'uns personatges i d'uns fets ben nostres.

És possible que, a la Sala de Sessions de l'Ajuntament, Pere Capellà es miri amb un punt d'ironia els seus companys -Bisbe Salvà i Pare Pou-, tan savis, tan circumspectes, tan estirats. Però no dubtam que, atesa la seva senzillesa i bonhomia, conviurà amablement amb aquests col·legues tan diferents d'ell.

Bolletí de l'Obra Cultural Balear d'Algaida.

Revista mensual. D.L.P.M.1980

Domicili: Rei, 1. Algaida.

Imprimeix: Apóstol y Civilizador. Petra.

ES SAIG només es responsabilitza de l'editorial.

Dirigeix: Delfí Mulet

Administra: Llorenç Oliver

Mecanografia: Mireia Mulet

Col·laboren: Andreu Oliver, Pere Mulet, Alexandre Pizà, Joan Trobat, Joan Mulet, Biel Sastre, Guillem Andreu, Xesc Oliver, Miquel Fiolet, Víctor Andreu, Víctor Mulet, Miquel Serra, Biel Bibiloni.

ENCAIXADA SIMBOLICA ENTRE EL POBLE I EL SEU FILL

No cal amagar-ho, perquè, tanmateix, ha estat un secret de domini públic. Pere Capellà i Algaida, des de l'esclat de la guerra civil, han estat divorciats. Sens dubte, ell, mon pare, no parà de fustigar un conservadorisme rural que posava tallafocs al desenvolupament d'una república que, a la Constitució, s'autodeclarava, amb un cert èmfasi pamfletari, "República de los trabajadores". D'altra banda, aquest mateix conservadorisme, guanyador de la contesa, no li perdonà el seu atreviment. Cas de no abandonar Mallorca, Pere Capellà hauria caigut crivellat a La Creu, a Son Coletes o en el Camí dels Reis, per citar alguns dels indrets de record més tràgic. Posteriorment, a la postguerra, quan a Madrid va retre's a l'exèrcit guanyador i hagué d'afrontar un consell de guerra que no podia inspirar-li cap garantia d'imparcialitat, el dossier de la causa 36493 adquirí gruix amb els informes desfavorables vers la seva persona que, amb provada diligència, s'encarregaren de trametre les autoritats civils i militars del poble. Sortosament, les persones que ostentaven idèntics càrrecs a Montuïri tangueren cura de tirar aigua al foc, i els components del Consell de Guerra Permanent nº 2 de Madrid optaren per no carregar-se la consciència amb una altra víctima. Total, vint anys de presó.

Precisament, Pere Capellà va escriure un poema, "Així arriben els vençuts", que té un primer vers prou significatiu. Diu: "Els ulls baixos i els ànims abatuts". D'aquesta manera arribà a Mallorca l'any quaranta-tres. I d'aquesta manera el va veure, tot caminant pels carrers d'Algaida, aquest magnífic biògraf seu que ha resultat esser Gabriel Janer Manila. Jo també en som testimoni, com també ho som de la frisança que tenia d'abandonar-lo quan hi acudia per retre visita als seus pares i germans. Rarament l'anomenava. Però aquesta actitud, que podria entendre's com una prova concloent de desamor, no feia altra cosa més que palesar el seu dolor davant el rebuig del qual l'havia fet víctima un poble que ell havia estimat massa. A Barcelona estant, escriu de Mallorca l'any trenta-set: "Altres temps, lluny d'ella, el seu nom em sonava com una nota sentimental, però sempre alegre. Ella em guardava totes les rialles de ma joventut, els meus amors i els meus millors afectes; també el record d'alguna tragèdia íntima, que no aconseguia posar-me l'ànima trista. Però ara Mallorca em sona com una nota tràgica, que desperta els dolors més greus i els odis més profunds, perquè el seu nom evoca el record de milers de víctimes immolades per haver-la estimada com nosaltres". Doncs bé, aplicau l'esperit d'aquestes paraules a Algaida i sabreu quin era el sentiment que el dominava quan trepijava els seus carrers, escampava l'esguard per les façanes i recordava l'antiga joia que la guerra s'emportà.

Em direu: la guerra, sempre la guerra. ¿Per què no ens parla, aquest, del seu teatre que, al cap i a la fi, fou allò que li donà prestigi? I us respondré: perquè tenc la certesa de trobar-me entre amics i, amb els amics, pot parlar-se amb franquesa. Com va dir Gabriel Janer en un moment de la seva conferència, no es pot desvincular obra i vida en la història d'un escriptor. I Algaida feia temps que havia admès l'escriptor, però no havia rehabilitat l'home. I ara, en un gest de generositat superador de passats greuges que mai no tindré paraules per agrair, un Ajuntament, pluralista en la seva composició ideològica, no ha dubtat d'anomenar-lo Fill Il·lustre, cosa que esdevé una encaixada simbòlica entre el poble i el seu fill. Per tot, gràcies.

M'HAN DIT QUE DIUEN

Aquest passat mes de gener ha estat tot ell ple de festes; entre Cap d'Any i Reis, i llavors Sant Honorat, encara ens queda un poc de "ressaca". De Cap d'Any volem recordar que enguany, davant l'església, hi posaren un parell de contenadors per les botelles de xampany buides; una molt bona idea, però sembla que els que hi anaren no la varen entendre, no sabien per què eren, i els emplearen per jugar posant-hi un "petardo" davall i fent-lo saltar en l'aire.

I de Sant Honorat, què voleu que vos diguem? Essent un dia feiner a tot Mallorca, sembla com si ningú fes feina, aquest dia; hi ha una gentada que ve a festa, sobretot el dia del Sant, a l'ofici. Hem dit altres vegades que aquest "patró d'hivern" és una festa més familiar que la de Sant Jaume, però enguany aquesta família va tenir molts de convidats, hi havia una gentada.

I per veure ballar els cossiers, si segueixen venint tants d'al.lots de col.legis de fora, haurem d'arribar a posar unes barreres per fer el rotlo, el dimoni no aconsegueix mantenir-los al seu lloc, tantes ganes tenen de tocar-li el picarol. Que, per cert, parlant dels cossiers, ens digueren que han fet un grapat de sopars per entrenar-se, no és estrany que els balls surtin tan bé.

Un detall que va agradar a molta gent va esser el refresc damunt Plaça. Comparat amb els altres anys a l'Ajuntament, la gent va estar molt més ampla i espaiosa, podien fer tertúlia fins i tot, voltats a una taula, mentres menjaven i bevien. És clar que el dia va acompanyar, amb un bon soleiet.

Enguany no ens podem queixar, del temps, perquè fins ara ha fet un parell de plogudes bones, ha deixat una bona saó i ha permès fer la feina als pagesos. Confiam que acabi bé l'any, que el pagès ho necessita.

I no podem oblidar la figura de Pere Capellà, oficialment fill il.lustre d'Algaida des de la festa de Sant Honorat d'enguany. Els actes en honor seu es veren molt concorreguts, i la seva figura fou re-descoberta per molts, especialment els joves.

El que no tengué tanta acceptació o assistència foren les conferències sobre el Pare Munar i el Bisbe Salvà, i ja veurem la del Pare Pou. Els dissabtes a les 8'30 del vespre és un dia i una hora que molta gent dedica a altres coses (sopars, futbol a la TV, etc.), sobretot si han passat un parell de setmanes des de la festa del patró i ja no se'n recorden de la conferència anunciada feia temps.

I, parlant d'homenatges, ens explicaren, gent que hi va anar, meravelles de la despedida que li feren a Sòller al nostre paísà Joan "Torres", que a hores d'ara ja és coronel de l'exèrcit de l'Aire. A Algaida no volgueren quedar darrera i organitzaren un homenatge, no despedida, a càrrec del futbol i de l'Ajuntament. L'acte de l'Ajuntament, amb molta assistència, fou molt emotiu, i es veren més d'un parell de llagrimetes. En Joan va patir lo seu per dir quatre paraules als amics allà presents. Sentirem, per allà dedins, que no tenen prou dies, ell i na Jerònia, per atendre tots els sopars de despedida que els han organitzat.

Que el nostre batle Esteve està eufòric ja ho hem sentit a molta gent, però aquesta eufòria no sabem si serà un poc massa grossa quan parla de tenir un sector del poble amb aigües netes i brutes dins l'any que hem començat.

I d'eufòria hem de parlar per referir-nos als components del nou grup "Es Cadafal", que, després de les tres representacions de "Sa madona du es maneig" dins les festes de Sant Honorat, parlen d'anar a altres pobles i, fins i tot, al Principal de Palma, si els conviden.

Mos han dit que qualche fuster està bastant empipat amb l'Ajuntament; diu que fins ara li han donat els "ossos", és a dir, les feines menys rendables i profitoses econòmicament, i quan hi ha hagut una bona tallada, l'han donada a un altre. I el que és més fotut, diu ell, és que si no li donaren la feina era perquè ell no es volgué comprometre a fer-la en un mes, i el que la feta n'ha estat més de tres, de mesos. S'hi ha d'anar alerta, en coses de feina...

També ens han dit que els nervis del "caso Guerra" (ho direm en castellà, ja que és un problema del Govern central) han arribat a Algaida. Ens explicarem: l'Ajuntament havia de convocar un plenari a principis de gener, però no ho va fer (suposam que estaven en festes) i el convocaren pel primer dijous de febrer. Bé, fins aquí sembla normal; però els representants municipals del PSOE no ho entengueren així, i quan anava a començar el Plenari s'aixecaren i partiren, sense atendre les explicacions i, fins i tot, les disculpes del batle. El que hem dit, sembla que el fet de coincidir amb el debat "Guerra" de Madrid els posà nerviosos.

UN SORD

El grup "Es Cadafal" s'ha apuntat un èxit rotund amb les representacions de la comèdia de Pere Capellà "Sa madona du es maneig". Varen haver d'augmentar les representacions perquè molta gent no havia cabut a l'improvisat teatre. Hem sentit a dir si sortiran a representar-la a altres pobles.

CALAIX DE SASTRE

EL ROSSEGALL DEL NOBEL

Escollat a la TVE: "D'aquí un parell d'anys, en el món només existiran quatre llengües: l'espanyol, l'anglès, el xinès i l'àrab". "No estic d'acord amb la normalització del basc i del català que es du a terme. La normalització d'una llengua no es pot fer a base de decrets; necessita un substrat natural". Reacció immediata del meu cervellet, recordant haver-ho llegit a qualche banda: "El perfecte imbècil és l'imbècil amb cultura". Perquè: qui era que amollava prèdica semblant? Ni més ni pus que un premi Nobel de Literatura, el nom del qual és sobrer que jo ara escrigui. Bé n'hem menjat de morena, és a dir, de Nobel!

Des de la trona d'una conferència pronunciada a la cort, de la qual ell és a la vegada bufó i director espiritual, l'il·lustre aventurava, i desgraciadament tindrà raó, allò que aviat només hi haurà en el món quatre llengües importants. Cosa que voldrà dir que totes les altres llengües hauran desaparegut a la pràctica. Si les prediccions del Nobel s'acompleixen, tot un valuosíssim legat cultural, un patrimoni universal, forjat durant segles i segles pels diversos parlars del món, quedarà esborrat, fet pols. I un premi Nobel ho diu amb aparent complaença; com a mínim sense que se li noti gens ni mica d'abatiment. El premi no ha servit de vacuna contra l'esperit provincià, la mesquinesa i l'e-goisme. Era esperar massa.

La segona part de les seves declaracions també reclama amb urgència un comentari. De manera que, el Nobel "dixit", les llengües no es normalitzen a base de decrets. Idò l'ús del castellà a Mallorca comença a ser normal a partir de 1715 quan el rei Felip V promulga el Decret de Nova Planta i ordena entre d'altres foteses que "se procure mañosamente ir introduciendo la lengua castellana en aquellos pueblos". Fou el principi d'un rossegall de decrets, tots amb la mateixa finalitat de prohibir l'ús del català, d'imposar el castellà: a l'escola, a les esglésies, a l'administració civil,... I així fins arribar al frenesí de l'actual Constitució, que en proclamar el català llengua d'inferior categoria permet que siguin declarades anticonstitucionals unes oposicions pel fet d'exigir el coneixement del català. De mecanografia, d'informàtica, de fer cucaveles mortals si fa falta, tothom en pot aprendre; de català -i de basc, i de gallec- només els escollits.

A un premi Nobel no se li poden suposar excessives curtors i mancanes. Clar i ras: ell coneix perfectament la imposició del castellà -de l'espanyol, com ell diu- a cop de decret. Per què, doncs, tanta hipocresia? Què és per a ell el substrat natural d'una llengua? Els milions del premi han estat una bona contribució al substrat de la seva llengua. Però, pel que es veu, el substrat mai no és una cosa definitivament acabada.

I parlant de milions. La nostra és una terra molt agraciada, perquè tot un Nobel l'ha escollida per fer-hi tots els pets i rots que li venguin de gust. Tal honor mereix una resposta, unes commemoracions. I no hi ha dubte que les nostres institucions han sabut quedar bé: viatges; papers impresos -en castellà-; or, encens i mirra; en definitiva, milions per donar tribut i glòria al còmplice dels nostres botxins. Una vegada més, banyuts i han (hem) aguantat l'espelma. Deliciosament esperpèntic.

NOTES D'ART

MIQUEL SEGURA, Galeria Tres d'Oros. Ciutat.

Pintura i obra gràfica. Segueix el seu camí. De vegades cerca, a pics troba.

NUOVO FUTURISMO, Biblioteca de la Misericòrdia. Ciutat.

El futurisme de principis de segle revisat. Sempre mirant cap envant.

ESTEVE AFIF, Galeria Altair. Ciutat.

Pintura. Abstracció sòbria i profunda.

JOAQUIM CAPA, Galeria Lluç Fluxà, Ciutat

Pintura. Qualitat a una abstracció ja clàssica.

TONIET, Galeria Bearn, Ciutat.

Ceràmica. Algunes peces amb possibilitats.

ARCO, Fira d'Art, Madrid.

Una vegada més, el galliner està esvalotat.

PREMI CIUTAT DE PALMA (pintura), Palau Sollerich, Ciutat.

Ataquen de nou.

JAUME FALCONER / PERE CAPELLÀ.

Vàrem tenir la sort de poder veure els treballs de Jaume Falconer sobre Pere Capellà. Hauria de mostrar-los públicament. Val la pena.

ROCA FUSTER, Palau Sollerich, Ciutat.

Es com submergir-nos en un conte de fades.

VÍCTOR MIRA, Galeria Carles Taché, Barcelona.

Intensa presència que culmina a la sèrie "Montserrat".

E. CUCHI, Galeria Joan Prats, Barcelona.

L'aparent facilitat de lo aparentment intrascendent.

PERE ALEMANY, Galeria Àmbit. Barcelona.

Baixa bastant.

JOAQUIM SOROLLA, Museu Valencià, València.

Reviu un ànsia mitòmana.

DIEGO VELÁZQUEZ, Museo del Prado. Madrid.

Llur obra exigeix no quedar-se en l'anècdota.

OLIDON REDON, Fundació March, Madrid.

Un colós.

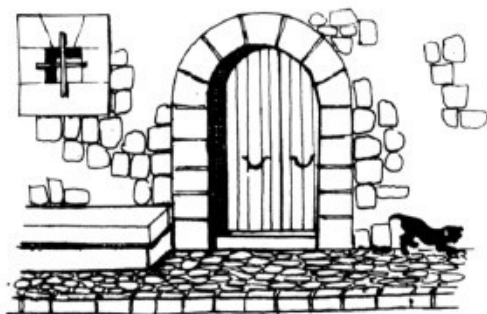
VATSARI

NOTICIARI

AMPLIACIÓ DE SES ESCOLES

Han necessitat molt de temps, més d'un any d'estira-i-amolles, però a la fi l'Ajuntament i el Ministeri d'Educació i Ciència han signat un conveni per a la construcció del segon edifici en el recinte de Ses Escoles, format per quatre aules que es destinaran a cobrir les necessitats d'escolarització dels nins i nines menors de 6 anys. El projecte suposa una inversió de més de 25 milions, dels quals 7 seran aportats pel Ministeri i la resta, més de 18, per l'Ajuntament. La prioritat de l'obra està molt justificada; en conseqüència, podem felicitar-nos per la definitiva aprovació del projecte. Ara bé, alguns troben que el nostre Ajuntament ha estat un mal negociador, perquè fa una aportació excessiva a una tasca que en definitiva és responsabilitat del Ministeri. I d'altres recorden que aquest, el Ministeri, ha estat bastant més generós a pobles on governa, o governava, el PSOE.

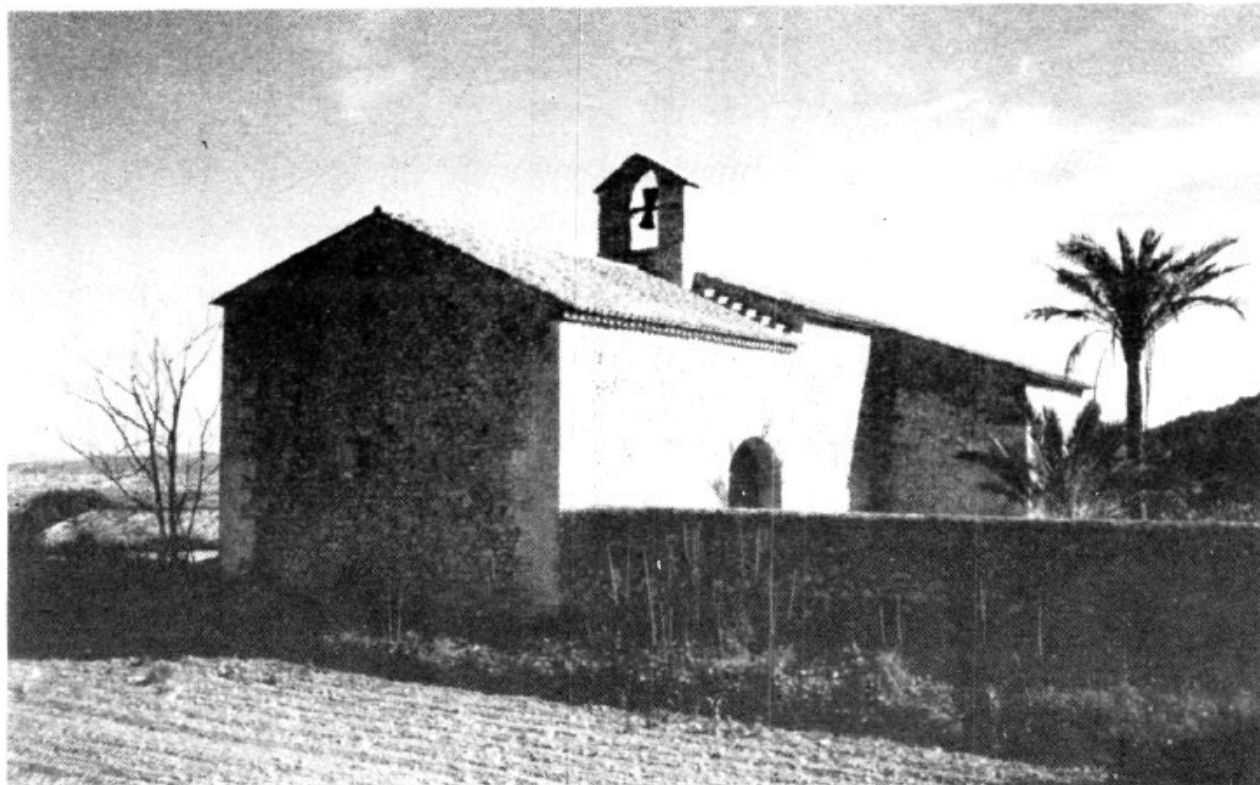
LES NOSTRES POSSESSIONS

avui : CASTELLITX DE LA PAU

Està situada aquesta antiga alqueria al Quarter II, a mig camí entre Algaida i el Puig de Randa. Al Llibre del repartiment consta que tenia 14 joves (equivalents a 225 quarterades); va correspondre a Garcia Pérez de Pina i després a Ferrer de Pallarès, prebost de Tarragona en representació de la Cúria. El topònim d'aquesta possessió deriva del llatí "castellum", és a dir, castell, amb el sufix mossàrab "-itx" que es repeteix a altres noms toponímics mallorquins (recordem Costitx, Fartàritx, Bàlitx, etc.). Es troba dalt d'un turonet, a uns 225 metres damunt el nivell de la mar, i existeixen proves que demostren que fou lloc habitat a l'antigor, en èpo-

ques romana i àrab. Del temps de dominació romana queda el testimoni de la troballa d'un incensari en bronze en terres de la veïna Albenya. De l'època dels àrabs ens queden les restes d'un molí d'aigua situat al torrent que procedent de Randa fa partió amb antics establits de la possessió. De totes formes, la prova més demostrativa és l'existència de dues fonts naturals a l'entorn de les cases que devien tenir un fort atractiu pels antics pobladors.

Confronta a tramuntana amb l'esmentat torrent o síquia d'Es Molinet dels germans Joan i Tomàs d'Es Serral; a llevant amb Son Coll Vell i Sa Mata; a migjorn la cresta cimatera del Puig

d'En Bord la separa d'Albenya, i a ponent amb terres de Castellitx d'En Barra d'Or.

Un dels testimonis més antics de l'existència de la possessió i de l'església de Castellitx (extret de la calaixera de Mn. Antoni Gili) és de data 18 de novembre de 1395 i diu així: "Jo Pere Manleu, prevere procurador de Pere Malet, rector de Castelig que declara posseir los béns següents: Un alberg amb son clos, prop de l'església... (on devia estar situada aquesta "rectoria"?)...e afronta amb carrer públic, e d'altra part amb l'església, e d'altres parts de Domingo Grau...", per tant aquest darrer era aleshores propietari de la possessió de Castellitx.

La divisió de la primitiva alqueria en dues possessions tengué lloc a principis del segle XIV. Pel cadastre de l'any 1603 podem comprovar el nom dels propietaris d'ambdues cases pairals: per una part D. Joanot Anglada tenia estimada la seva part -avui d'en Barra d'Or- en 7000 lliures, i per altra D. Antoni Pujol -de la Pau- en 6000. D'aquests Pujol passà als Mesquida, d'aquests als Moragues, i dels Moragues als Suredes. Durant l'any 1871 era propietat de D. Josep Quint Zaforteza i amb les seves 204 quarterades era la setena possessió en extensió del nostre terme, segons l'Arxiduc Lluís Salvador publica a Die Balearen.

A principis del segle actual era propietat de la família González-Moro, que la retengué fins l'any 1941, quan per mediació de l'amo'n Guillem de Son Reus fou dividida altre cop en dues parts, quedant de la següent manera: 100 quarterades situades entre la síquia des Molinet i Binicomprat foren adquirides pels germans Guillem, Joan, Miquel i Tomàs d'Es Serral, que s'ho repartiren a parts iguals segons valoració econòmica i sense tenir en compte l'extensió superficial; les altres 100 quarterades i les cases passaren a l'amo'n Jordi Llull Bonet que abans de la seva mort ja n'havia fet donació al seu fill Jordi Llull Burguera, metge i resident a la Colònia de Sant Jordi, que és el propietari actual.

Les cases de Castellitx de la Pau són prou antigues, amb data gravada damunt el portal forà de l'any 1796, que deu correspondre, sens dubte, a una reforma que degueren tenir aleshores. Estan encarades a llebeig i situades en suau pendís formant un carreró amb altres dependències; desemboca al mirador de davant la cisterna, que domina tot el comellar de Castellitx. El seu interior mostra una gran rusticitat arquitectònica, amb un trespol molt mal pla i les dependències annexes a diferent nivell, seguint el rost de l'exterior; tant és així que inclús al dormitori principal hi ha una roca,

sobressortint del sòl, que suposam no fou excavada per la seva extrema duresa. També és de destacar l'antiga cuina i l'arc entre aiguavessos. Davant les cases hi ha el sostre de palla, de grans dimensions, i al seu costat l'estable per a les bèsties de càrrega, que a la sala superior dóna cabuda a la sala de "s'ordi", on hi emmagatzemaven el gra.

Al seu costat hi ha l'antiga dependència dels missatges, que després fou reconvertida en galliner. Passat les cases, vora l'esmentat mirador, hi ha una gran cisterna amb el bassament dins el buit del coster, que fou manada construir quan hi habitava d'estadà l'amo'n Guillem de Son Romaguera i feta per l'amo'n Sebastià "Truc", abans d'anar-se'n a fer fortuna a Amèrica. Vora el camí que baixa al comellar de la font, prop dels baixos de la cisterna, hi ha un caramull de maressos que hi foren transportats per en "Titán", un camió que fa 25 anys feia aquest servei, i havien d'emprar-se per construir les vaqueries, però per les causes que sien el projecte no es dugué a terme i allà resten abandonats.

Entre les cases i l'església de la Pau hi ha la primitiva era de batre, testimoni de tantes trobades populars els dimarts de Pancaritat. Fa anys hi hagué qualche topada per mor d'aques-

ta era entre els poders civil i eclesiàstic per una banda i la propietat de la possessió per l'altra, feliçment superada.

Les terres de la possessió podem classificar-les en 40 quarterades de conradís i les altres 60 de garriga o alzar. Entre els seus topònims hem de citar Es Molinet de 4 quarterades, vora el torrent, Sa Tanca d'ets Ametllers, també de 4 quarterades. Per cert que quasi tot l'ametllar i les figueres foren arrabassats ara fa uns 45 anys, i les marjades de paret seca desmuntades per convertir-ho tot en conradís. Per altra banda, devers l'any 50 foren sembrades quasi dues quarterades d'ametllers joves situades damunt el Puig o pinar de Ses Gatoves.

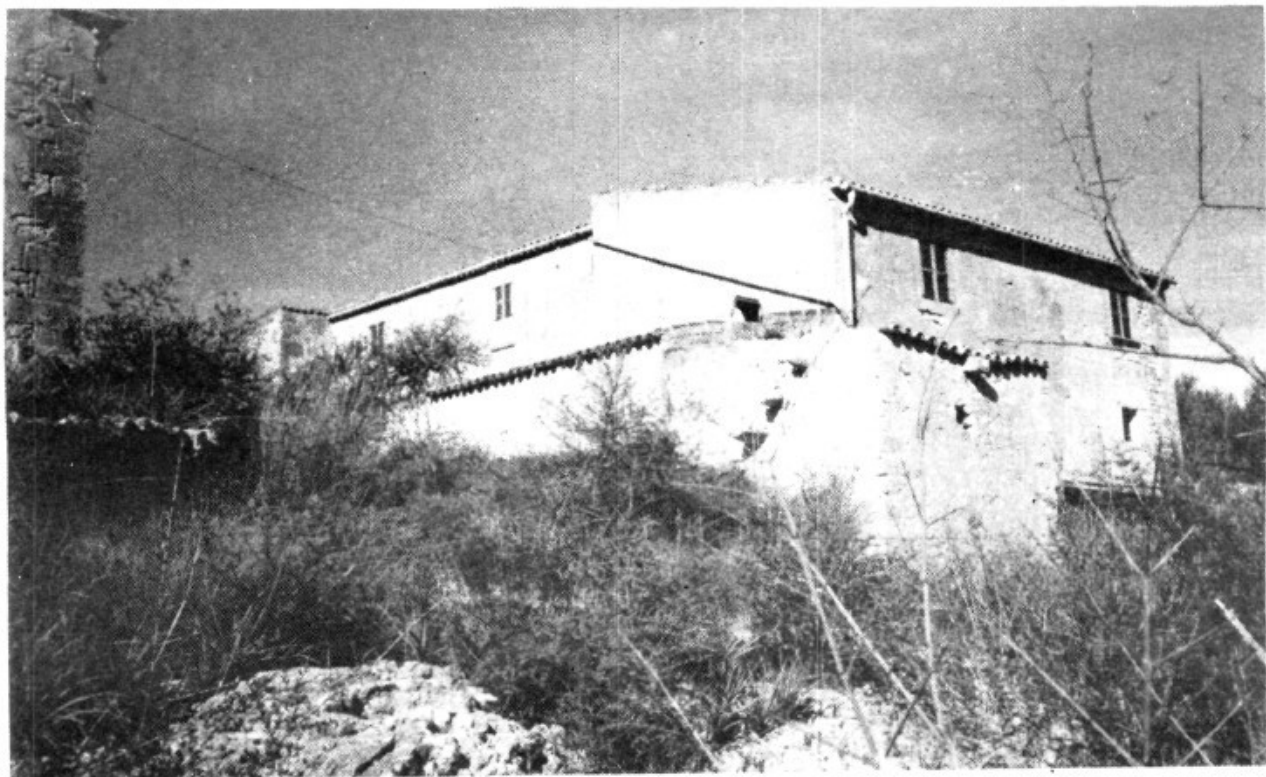
Els estadans més antics de què tenim referència, per ordre cronològic, són els següents: l'any 1 d'aquest segle, quan era propietat d'en González-Moro, hi habitava l'amo'n Biel Bosso de Santa Eugènia; després hi va passar l'amo'n Guillem Romaguera, randino casat a Algaida. Seguidament i durant la guerra civil, hi habitaren uns estadans de S'Horta de Felanitx. Quan fou dividida la possessió, l'any 1941, els estadans eren els germans Rossinyol de Montuïri amb sa mare viuda. Després se'n va cuidar un majoral de Lloret que li deien en Toni "Sóller" i finalment va conrar la possessió, per espai de nou anys, l'amo'n Rafel "Palouet" fins que ho deixà l'any 1979. De llavors ençà se'n cuida el mateix propietari actual, Jordi Llull Burguera.

L'església de Castellitx de la Pau és una illeta enmig de les terres de Castellitx, propietat del Bisbat, formada pel primitiu fossar i l'antiga parròquia. Va esser edificada, com molts sabreu, poc després de la Conquesta, durant l'any 1236, i està formada per tres cossos diferenciats. El primer és el Porxo, amb accés des del fossar per un portal d'arc rebaixat i és de finals del segle XVI. Del Porxo s'accedeix al segon cos central a través d'un hermós portal de mig punt amb arquivoltes, brancals adornats i l'escut dels Armengol -que finançaren l'obra-. Aquest cos és la primitiva edificació del segle XIII, joia de l'arquitectura cistercenca, que fou parròquia del nostre poble fins la tercera dèca-

da del segle XV, quan va ser traslladada a l'actual d'Algaida, durant el regnat de Sanç I. El tercer cos és el del retaule -actualment en fase de restauració- i l'altar; és més baix que la part central i és un afegitó del segle XVII. A l'exterior es veuen contraforts, que reforcen els arcs interiors i un campaneret o espadanya situat sobre el portal principal.

Dins el comellar de Castellitx, subaix dels costers del Puig d'En Bord, hi ha el qanat o font de Castellitx de la Pau. És de l'època musulmana i consta de dues galeries de drenatge que conflueixen al safareig. Aprofitant el darrer pou d'aireig abans de sortir a cel obert, fou excavat durant l'edat mitjana l'actual accés a la mina de la font. L'altra galeria, que surt a l'exterior a un nivell més elevat, alimentava les piques-abeurador del bestiar. Actualment aquest qanat està

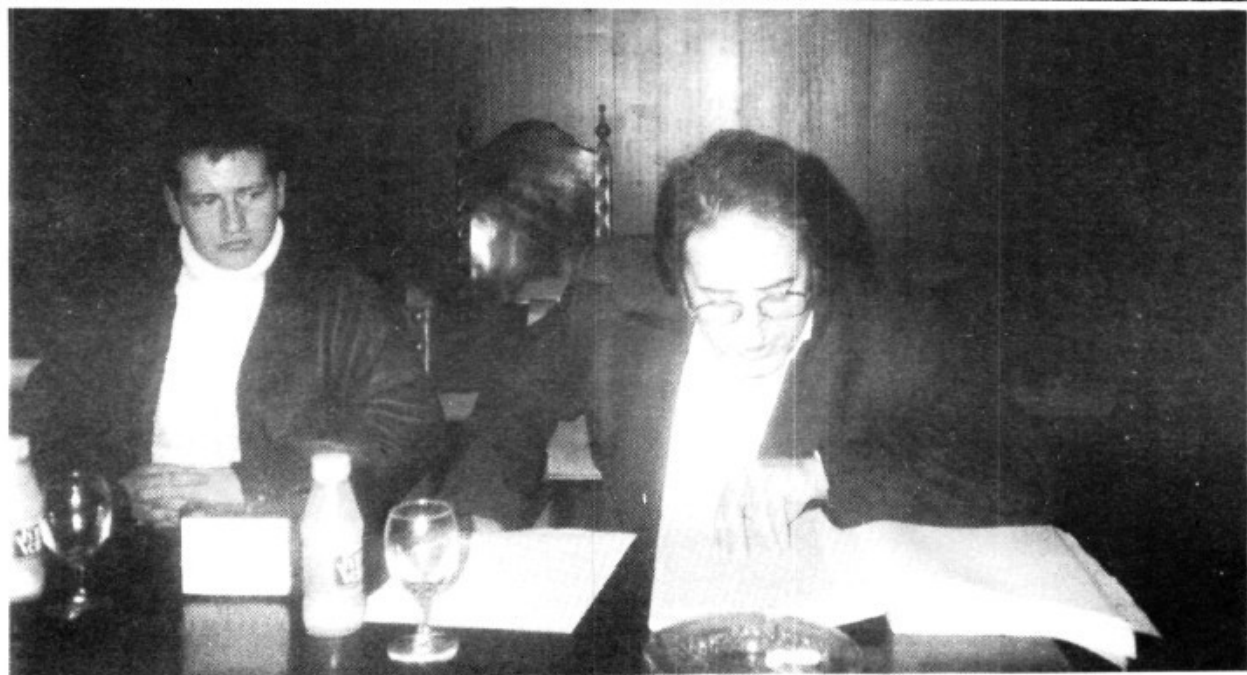
pràcticament eixut i el safareig brut i ple de crivells, degut primordialment a la manca de pluges abundants i a la brutícia acumulada a les galeries. Només fa un quart de segle, quan el temps venia més plover, el safareig vessava i tenien un sobrant d'aigua calculat en 10000 litres/hora, que es perdia cap-rec avall en direcció a Son Coll formant una torrentera.

I per acabar farem referència a unes estrofes del Cançoner Popular del P. Ginard que parlen de la possessió:

Jo sempre vaig penya-penya
per complir lo meu desig.
Habit a dins Castellitx
i tenc s'amor dins Albenya.

Text i fotografies:

MIQUEL SASTRE "FIOLET"

La presentació del "Diccionari Vermell" de Llorenç Capellà va ser molt interessant. Una bona lliçó d'història, d'una història que no s'ha de repetir.

PERE CAPELLÀ, REIVINDICACIÓ.

GABRIEL JANER MANILA

Conferència pronunciada

a la Casa Consistorial de la vila d'Algaida, dia 15 de gener de 1990,
amb motiu de la proclamació pública del fill il·lustre del poble
Pere Capellà i Roca.

Es costum en actes com el que avui ens reuneix a la Casa de la Vila que l'encarregat de confegir el discurs que acompanya la proclamació pública d'un fill il·lustre tingui esment de presentar a la consideració del poble els mèrits que recauen sobre la figura d'aquell fill de la vila al qual el consistori municipal, que recull el ressò de la voluntat popular, ha pres la decisió de retre el més bell dels homenatges.

El deure m'obliga, doncs, a parlar de la vida i de l'obra de Pere Capellà amb un punt d'objectiva meticulositat. Tinc la certesa que no sabré fer-ho, tanmateix, i al costat de la dada estricta, rigorosament distanciada, em veuré sovint empès a posar-hi aquella mica de passió que guardam per les coses millors de la vida. I, els treballs i els dies de Pere Capellà, no en dubteu, són una de les millors coses que ens han succeït al llarg de la història.

Em veuré forçat a parlar-vos d'un home que només vaig conèixer de lluny: (jo era un al·lot, llavors, i el veia passar de darrera els vidres per davant cameva, l'abric posat, un abric gris...) sobre la vida del qual he cercat a vegades de formular algunes preguntes. Sé perfectament que les imatges que us puc oferir de Pere Capellà són la conseqüència de la meua admiració i d'aquelles preguntes que a vegades m'he plantejat sobre la seva història. Us asseguro que encara no he trobat totes les respostes. Això farà que el meu perfil no coincideixi en alguns extrems amb el vostre. Gairebé tots ens n'hem configurat una semblança al llarg del temps, feta de referències, de relacions contades en secret i d'anècdotes. Durant molts anys, la història de Pere Capellà ha hagut d'explicar-se en veu baixa. Anit, que tenim l'oportunitat de parlar-

ne en veu alta, permeteu-me que us convidi a participar d'aquella admiració i, alhora, de les reflexions que em suggereix la seva història difícil.

Una història que es tanca definitivament avui amb aquests mots: Pere Capellà, fill il·lustre de la vila d'Algaida.

Una història -sabeu que la història és la memòria col·lectiva dels pobles- que ens permet de reflexionar sobre el nostre passat.

Potser més d'un n'hi ha hagut que ha pensat, aquests dies: "però no és fill il·lustre perquè fos d'esquerres, perquè fos perseguit..., sinó perquè escriví teatre: comèdies populars i va compondre coples...". Però això seria desviar-se de la història i manipular-la, perquè cap home no és una sèrie de compartiments estancs, sinó que és la unitat d'aquelles parts allò que constitueix l'estructura profunda de la seva personalitat humana. Certament, Pere Capellà no és fill il·lustre perquè va ésser un home d'esquerres. Igualment d'esquerres n'hi va haver d'altres, al poble, i més perseguits, la història dels quals encara avui s'expliva en veu baixa. (Valdria la pena que algú s'arriscàs a escriure-la, aquesta història: la història del fascisme a la vila d'Algaida i de la repressió que exercí sobre les vides i les consciències. El nostre també fou un poble de vencedors i de vençuts.

"-¿I sa guerra?..." pregunta un personatge de "El Rei Pepet".

I un altre respon:

"- Tots es vents
apagaren es seus trons,
i es vencedors són es bons,
i es vençuts són es dolents."

Convendria que algú l'escrivís, aquella història, perquè ens podem permetre la llibertat d'oblidar-la, però no, la poquedat d'ignorar-la.)

Només la seva història globalment compresa explica la vida i l'obra d'un home. I és a aquest home que avui dedicam el nostre homenatge.

Pere Capellà i Roca, de Can Batle, va néixer a Algaida dia 5 d'agost de 1907, fill de Llorenç i de Margalida, germà de quatre. El seu pare, mestre Llorenç Capellà i Garí (Llucmajor, 1882, Algaida, 1950), fill d'un carrabiner algaidí, era sabater i exercia de glosador, un dels grans glosadors del seu temps, conegut arreu de Mallorca. Del seu pare va aprendre ambdós oficis i fou també sabater i glosador.

"Pere Capellà i Roca, de Can Batle, va néixer a Algaida dia 5 d'agost de 1907, fill de Llorenç i de Margalida..."

No vull deixar de referir-me, ni que sigui breument, a mestre Llorenç. He dit que exercia de glosador, que era conegut per tota l'illa. Hauria d'afegir que mantingué sempre una actitud crítica davant la corrupció política, el caciquisme i la beateria. La ironia i la sàtira arribaven a tots els estaments. Ni ell mateix no s'alliberava del seu propi sarcasme. En pot ser un exemple aquesta glosa que feia servir de presentació:

Si pel cas la gent volia
sebre qui vos divertí,
ja direu que és algaidí
que sa mare el va parir
baix de ses branques d'un pi
un vespre que molt pluvia.
Sa dida que li da cria,
quan de caseva sortia,
tot l'infern feia bullir.
Son pare, que un temps tenia
bon destino de botxí.
I, quan se morí es padrí,
'gueren de vendre es bací
per pagar-li s'Obra Pia.

Les gloses de mestre Llorenç constitueixen sovint la crònica satírica de la vida d'Algaida, durant el primer terç d'aquest segle. Per ell tenim notícia dels embulls dels polítics locals, del simulacre de la quebra del camió de passatgers, dels desficiis de les beates per un vicari, de les estafes dels mercaders que tenen pressa de fer-se rics, de l'emigració a l'Havana...

Cada mes se'n van una corantena
i sense homos, sense homos quedarem,
ets amos hauran de fer de missatges,
què riurem, què riurem, què riurem!

Hauran d'aprendre
de treballar,
de suar es pa,
dar més dobbers,
no faran bossa
buida ni plena
damunt s'esquena
d'es jornalers.

Aquest fou el seu mestre. Al costat de son pare, Pere Capellà acudia als glosats i observava la prodigiosa capacitat expressiva de la seva llengua, el joc de la improvisació poètica, la capacitat corrossiva de la sàtira, en definitiva una agressió contra la hipo-

cresia, signe inevitable d'una profunda insatisfacció humana. Un altre factor que jugà un paper decisiu en aquells primers aprenentatges fou el teatre que es representava a Algaida durant els anys vint. Principalment el teatre d'un altre algaidí que, també, havia fet de sabater: Bartomeu Montserrat i Mudoi (Algaida, 1848-1924), mestre Tomeu Memes. D'aquest teatre va rebre algunes influències. Bartomeu Montserrat havia escrit obres dramàtiques en vers popular: "Ses coves de Galdent", estrenada a Barcelona l'any 1883; vides de sants: "Vida i mort de Santa Margalida"; i entremesos, que seguien la tradició del teatre còmic del segle XVIII: "El rei de sa levita verda", "Es negoci de sa llana", "Ses carabasses de Muro", "Els dos porucs"... (Actualment, i creisme que ho dic amb sentiment, tot el teatre de Bartomeu Montserrat -excepte dues obres que van ser editades- s'ha perdut. Potser encara valdria la pena que l'Ajuntament intentàs de recuperar el que queda, si és que queda res per recuperar). També arribava a Algaida el teatre dramàtic de Bartomeu Crespí i Cladera (Sa Pobla, 1885-1964), que va glosar en múltiples ocasions amb mestre Llorenç. Em referesc, sobretot, a una obra de gran impacte: "Primer l'amor que l'herenci", que representava la companyia de Francesc Fuster. Aquests drames rurals que escriviren o dictaren alguns glosadors mai no ha estat estudiat i, potser, valdria la pena de fer-ho, perquè constituí un element de diversió popular en les primeres dècades del segle present. Aquests drames extreien els seus temes de la realitat: problemes d'herència, amors furtius, fills naturals... No dubt que Pere Capellà en va rebre influències i n'és una prova el fet que una de les seves primeres experiències literàries fou un drama rural: "Pobre de fii sense pare", escrit vers el 1927, del qual no n'he pogut localitzar ni una sola còpia, representat a Algaida. Els breus fragments que puc aportar els he rescatat de la tradició oral. És la història d'un jove jornalero que té amors secrets amb la filla de l'amo. L'acusen de lladre i el tanquen a la presó. Neix un fill d'aquells amors, però la mare mor en el part. Passats els anys, torna per

reclamar aquell fill. Aquests versos pertanyen a la segona part del drama:

- = ... Canalla!
- = Per canalla bastes tu,
que estares tancat per lladre.
- = Aquest nom tan mal de dur,
vós sabeu, més que ningú,
l'amo en Tià, no me quadra.
... ..
- = I, aprofitant sa foscor,
un homo què pot cercar?
- = Lo que no li volen dar
legalment amb sa claror.

En les representacions que se'n feren a Algaida -segurament no va representar-se enlloc més- Pere Capellà feia el paper del jove furtiu, enamorat secret.

Vora el seu pare, també va aprendre l'ofici de sabater. Abans de vint anys es presentà voluntari al servei militar, al cos d'artilleria, el mes de juny de 1927, amb la intenció d'un possible reenganxament, i fou destinat al fort de Sant Carles de Portopí. Encara no havia passat un any, publicà la seva primera plagueta de gloses: "Vida artillera, Versificada i experimentada p'en Pedro Capellà Roca", el mes d'abril de 1928. La ironia i la sàtira, com una herència del pare glosador, també hi són presents. Vet-aquí aquest fragment de mostra:

- Jo feia de sabater
en es meu poble algaidí,
i un dia me varen dir:
-Per què no et fas artiller?
A artilleria estan bé,
com millor no es pot estar,
bon trato i poc treballar-.
- Com que sa feina em fa por,
quan me digueren això
sa proposta m'agradà.

En ser proclamada la Segona República, Pere Capellà havia abandonat la idea de fer-se militar i decidí estudiar de mestre a la Normal de Palma. Tots els matins partia en bicicleta amb dos o tres joves com ell per assistir a les classes i, de retorn al poble, treballava en la seva professió de sabater durant tot l'horabaixa. Estudiava de vetllada, fins que el cos en volia.

Seria interessant esbrinar de quina manera l'influí aquella escola, i fins a quin punt Pere Capellà es va impregnar de l'ambient intel·lectual i del clima pedagògic que s'hi respirava. La proclamació de la República havia propiciat l'aparició d'expectatives de renovació i progrés social. Algú ha escrit que aquella República va ésser fonamentalment una República de pedagogs, perquè en el teixit polític republicà hi trobam sempre aquell entusiasme per l'educació que, sorgit de la "Institución Libre de Enseñanza", havia penetrat el pensament progressista de l'Estat. Una República de pedagogs convinguts de les capacitats transformadores de la cultura, del poder revolucionari de l'educació. Ho manifestava repetidament Marcel·lí Domingo, insistia Rodolf Llopis en la idea d'una pedagogia transformadora de la societat: "en tot el país ha esclatat una revolució -deia Llopis al Congrés de Pedagogia Internacional reunit a Niça-, els revolucionaris s'han refugiat a l'escola", perquè "tothom sap que un revolucionari digne d'aquest nom és un educador, i tots els educadors dignes d'aquest nom han d'ésser uns revolucionaris". Es tractava "de transformar la mentalitat del poble", d'educar ciutadans conscients i responsables. Però per això era necessari formar els professionals de l'educació. Aquells mestres sorgits de les Escoles Normals havien adquirit la formació professional necessària a la fi de portar a terme els objectius pedagògics de la República. El govern havia estat capaç de crear un veritable entusiasme pels estudis de magisteri, mentre es considerava la funció social de l'escola, de l'educació i de la cultura.

L'Escola Normal de les Illes Balears s'inserí tot d'una en aquest gran projecte pedagògic gràcies a la categoria intel·lectual d'un professorat irrepetible. Només una breu referència a alguns historials acadèmics d'aquells professors ens permetrà de veure quin era l'ambient intel·lectual amb què Pere Capellà es va trobar a aquella escola: Lluís García Sáinz era doctor per la Universitat Central i havia estat pensionat per l'Estat per a l'amplificació d'estudis a Alemanya i Suïssa. Maria Canalias i Mestres, que fou cate-

dràtica de Pedagogia fins l'any 1933, escrivia articles a "La Almudaina", "El Día", "La Vanguardia Balear", impartia classes de Geografia als obrers de foment del Civisme i el mes de desembre de 1921 se'n va anar a Melilla i va pagar-se el viatge de la pròpia butxaca per entregar als soldats ferits les robes que havien confeccionat les alumnes de la classe de labors, i ho va fer ella personalment, perquè el primer paquet que havia enviat mai no va arribar. Rosa Roig i Soler, procedent de l'Escola d'Estudis Superiors de Magisteri, pensionada per a l'amplificació d'estudis i investigació científica a Bèlgica i França per a l'estudi de l'organització de les escoles primàries i normals, membre fundador de l'Ateneu de Palma, pensionada per a estudiar la metodologia de l'ensenyament de la Història a Bèlgica, França, Itàlia i Suïssa... El devuit de juliol de 1936 l'aplegà de vacances a Tarragona, la seva terra, i això l'alliberà d'una violenta persecució. Escrivia a la premsa periòdica: "Los hombres de la Segunda República española quieren transformar el páramo espiritual de España y por medios y proyecciones distintas iniciar una obra gigantesca de renovación".

Pere Capellà, que en instaurar-se la República havia publicat unes "Cançons republicanes" plenes d'eufòria, combatives, antimonàrquiques, va abeurar-se d'aquell entusiasme:

Deixau que pugui cantar
un himne a sa llibertat,
un escarni an es passat
que tant les mos féu passar.
Deixau que pugui llançar
a sa cara des tirans
que avui ets esclaus d'abans
vos deixen fer que s'escapin
perquè amb sang bruta no empapin
es calls de ses nostres mans.

Aquest és el to entusiasta, revulsiu, del Pere Capellà jove, abrandat, carregat d'il·lusions; mitjançant la crònica d'una excursió de treball que féu a la muntanya de Randa, el mes de febrer de 1933, organitzada per Rosa Roig, amb els estudiants del darrer curs de magisteri sabem alguna de les seves referències culturals.

Però permeteu-me que segueixi amb la relació sobre el professorat de l'Escola Normal. Uns altres professors que exercien la seva influència sobre Pere Capellà foren Gabriel Viñas i Morant, catedràtic de pedagogia, afectat de jugar a truc, arbitrava partits de futbol a Son Canals i explicava Rousseau als estudiants de magisteri; aquesta fou una de les acusacions de què el culpaven el 1936: propagava les idees del "nefand" Rousseau; Josep Mª Eyàralar, catedràtic de Física i Química, havia viatjat a França becat per la "Junta de Ampliación de Estudios" amb l'objectiu d'estudiar la didàctica de la matemàtica; s'havia casat amb Catalina Vives i Pieres, el 1921, catedràtica de Ciències Naturals, la primera dona de l'Estat que obtingué el doctorat en Ciències; Josep Mª Olmos, Mercedes Usúa, Carmen Cascante, Lluís Ferbal, Marina Fernández...

Sobre aquella pedagogia liberal i progressista va caure-hi, implacable, el flagell de la depuració franquista, castigada amb inflexible duresa. (Lluís Ferbal fou empresonat als Caputxins i morí, acabada la guerra, poc temps després de sortir de la presó. Mercedes Usúa fou depurada. Gabriel Viñas s'escapà de la mort violenta un dia en què un escamot de falangistes acudí a cercar-lo a casa seva, gràcies a la intervenció d'un militar que els acompanyava, fou depurat. Josep Mª Olmos, catedràtic de Llengua i Literatura, fou afusellat. Josep Mª Eyàralar, sotmès a un consell de guerra, empresonat a Can Mir, morí el 1944, poc temps després d'abandonar la presó).

El franquisme arrabassava d'arrel tots els tanyes de la Pedagogia activa i renovadora. Assassinaren l'Inspector d'Ensenyament Primari Fernando Leal i depuraren gairebé tot el cos d'Inspecció. I els mestres. El càstig fou extremadament dur per a aquell magisteri que havia vist que la República estimulava afanyosament la seva professionalitat, amb la convicció que l'escola participaria en el projecte d'educació del ciutadà modern. Cinquanta-sis mestres foren separats definitivament del seu servei, alguns dels quals van ser detinguts i condemnats a mort, d'altres varen desaparèixer de la presó de nit, algun altre es va suïcidar. Aquest fou

"...Pere Capellà jove, abrandat, carregat d'il·lusions..."

el cas de Joan Galià Lleonart, que morí a Algaida, on havia exercit. Alguns anys després vaig sentir contar la història, també en secret. Llavors jo era un nin, però percebia la ràbia que les paraules contenien: una estranya mescla d'impotència i de ràbia, en aquella veu. Em deien que el mestre Galià no havia pogut resistir veure's castigat i que s'emmalaltí. Era jove i vivia amb els pares. La mare acudia a les cases a mendicar un tros de pa, una almoïna per comprar el medicament pel fill tuberculós. El mestre Galià decidí estrangular-se amb una corretja que havia subjectat al capçal del llit.

Podem entendre fins a quin punt Pere Capellà viu plenament i intensament l'eufòria intel·lectual de la República: Participa en les Missions Pedagògiques al costat de Cèlia Viñas, Melcion Rosselló, Margalida Rul·lan..., exerceix de mestre a Montcada, prop de Barcelona, després a Sants, col·labora a la premsa amb articles d'opinió, és el cap d'Esquerra Republicana d'Algaida... (No ens seria difícil imaginar els seus mítings des del balcó de ca na Mena, la paraula abrandada, la sàtira a punt, la seva immensa, innocent, capacitat d'entusiasme).

L'aixecament del juliol de 1936 a Palma pel general Goded, que presidia una junta militar amb la col·laboració d'elements civils, el va sorprendre a Algaida en període de vacances. Fugí d'amagat. Embarcà cap a Menorca, de nit, i aconseguí arribar a Barcelona. Primer, exercí de mestre. Ingressà a l'escola Popular de Guerra i en sortí graduat de tinent disposat a dedicar-se a la lluita antifeixista. El destinaren a Guadalajara, llavors a Madrid. A les darreries de març de 1939, quan les tropes franquistes entraren a la capital de l'Estat, Pere Capellà va caure presoner. Començà, llavors, el calvari, la tortura dels consells de guerra i dels presidis. Pere Capellà, presoner a Alcalà, és un home vençut, desenganyat, que es refugia en els records i en la literatura. Escriu, sobretot versos. Us llegiré un breu poema en castellà, escrit a la presó, que exemplifica aquell sentiment: el dolor de veure's "en estrany lloc", empresonat, sense ni un bri de llibertat:

Quando atraviesa la luz
los barrotes de mi reja,
quebrándose en una queja
proyecta una sombra en cruz.
Mira si es despiadada
esta suerte en que yo vivo
que hasta la luz que recibo
me llega crucificada.

El 18 d'abril de 1943, la Junta de Disciplina li concedia la llibertat condicional. Les autoritats polítiques de Montuïri accedien a acollir-lo i que fixàs residència a aquest poble.

Encara no havien passat dos mesos, el 15 de juny, va contreure matrimoni a l'església parroquial de Sant Bartomeu de Montuïri amb Maria Fornés, l'amor de la seva vida. És el temps obscur i sòrdid de la postguerra, amarga i difícil. Molt més encara per un home vençut. Escriu:

Així arriben els vençuts

Els ulls baixos i els ànims abatuts sense armes al costat. Les ho prengueren els vencedors quan presoners els feren. Així arriben: espellifats i bruts.

No els esperen els braços benivolguts de les seves promeses, ni els esperen les trompetes vibrants. Tot ho perderen menys la vida: la carga dels vençuts.

No porten sobre el pit creu ni medalla que canti el seu valor en la batalla. Però sota la roba, entre la ronya, com un gemec ocult del seu coratge, hi porten, resistint a la vergonya, una ferida oberta qui los ratja.

Però únicament sobreviurà deu anys. Deu anys atzarosos, durant els quals no mancaran les dificultats. En aquestes condicions escriu a instàncies de Manuel Sanchis Guarner, l'amistat amb el qual venia del temps de la presó, la seva primera comèdia: "L'amo de Son Magraner", estrenada per la companyia "Artis" al Teatre Principal de Ciutat, dia 24 d'octubre de 1949.

Ara fa quinze anys, en un treball que vaig escriure entorn a la vida de Cristina Valls, la primera actriu d'aquella companyia, vaig recollir el testimoni dels principals implicats en la història del teatre mallorquí de la postguerra. Vaig acudir a Maria Fornés perquè em relatàs la peripècia d'aquells anys: el seu testimoni era, ben segur, el millor testimoni. Permeteu-me -que m'ho permeti ella- que em serveixi ara, novament, de les seves paraules:

-Un dia es presentà a Montuïri en Manuel Sanchis Guarner. Havia preguntat a algú de Ciutat com podia localitzar en Pere i li digueren que habitava devers Montuïri. Havien estat tancats plegats a Alcalà i s'estimaven molt. Nosaltres, feia algun temps que havíem posat una fideueria i el va trobar amb les mans plenes de pasta. Li va dir: "-Què fas?" "-Faig fideus", li va respondre en Pere. "-Per què no escrius?" -continuà dient en Sanchis Guarner-. A la meua entrada, hi viuen alguns elements d'una companyia de comèdies i els en parlaré. A tu t'agrada el teatre: comença a fer-hi feina aviat, però que sigui còmic". S'hi posà tot d'una i escrivia els vespres, guardant el meu pare, que ja era molt vell. Llavors, me'n llegia algun tros i a mi no em feia gràcia de la penada que passava que no fos còmic. Quan ho tengué acabat, acordaren que un vespre vengués a Ciutat a llegir-los-ho. Davallà en bicicleta amb el sopar dins un paper, una truita que jo li vaig posar entre dues llesques de pa -aquell vespre férem un extraordinari-, i s'ho empassà de mala

manera dins qualsevol cafè. Havíem quedat que, si anava bé, quan tornaria, es posaria a pegar crits de baix de Sa Costa, i tocaria el timbre perquè jo el sentís. Només sé que va cridar molt, quan tornava, prop de les dues o les tres de la matinada, i estava satisfet perquè li havien assegurat que tindriem un èxit.

"...escriu a instàncies de Manuel San-chis Guarnier, l'amistat amb el qual venia del temps de la presó..."

Aquell dia, davallàvem de cap a Ciutat en el cotxe d'un amic nostre. Havíem d'assistir a l'estrena de "L'amo de Son Magraner" i no deia cap paraula del trastorn que havia agafat. Duia el vestit de quan ens casàrem, unes sabates blanques del metge Ferrando, la corbata d'un veïnat, la camisa d'en Ferrando, també, que estava senyada i tot, ran del butxacó. Quan vàrem esser damunt Ses Costes de Xorrigo, es va treure les primeres paraules: "-Ja veim Ciutat", digué, com si el duguéssim a penjar. L'americana li va tornar grossa, només de venir des de Montuiri a Ciutat.

Quan venguérem a Ciutat, ja només va esser a temps d'escriure "El rei Pepet", l'escrivia amb la mà esquerra, perquè havia caigut i s'havia romput el braç dret. Era ràpid en l'escriure i m'ho llegia tot, i, si veia que jo reia, ja estava satisfet; devia pensar: "Tots els que vendran seran com aquesta". "Si 'El rei Pepet' ens va bé, en tenc dotze més de pensades", me deia. Un dia, al Saló Olimpia de Ciutat li dedicaren un homenatge, amb motiu de no sé quina representació de "L'amo de Son Magraner". El públic el reclamava, després de la funció, i feien mamballetes perquè saludàs. Hi anà el delegat de la censura i li aconsellà: "No digui cap paraula en mallorquí, que li poden sobrevenir disgusts". "No, no me vendrà res -va respondre-, perquè no sortiré". Una altra vegada, vingueren uns senyors d'una fàbrica a demanar-li si volia regalar els drets d'autor d'una funció que la companyia havia de fer per als obrers... Els va dir que sí, i jo el repreia: "Els nostres nins jauen en una máfega de palla i tu regales els drets d'autor..." "És per als obrers..." No el treia d'aquí.

D'aquell bagatge que adquirí a l'Escola Normal de la República en podríem trobar alguns vestigis en el seu teatre. Em vull referir a l'absoluta confiança amb la naturalesa de l'home, al convenciment de la bondat natural de l'home que, malgrat les poquedats i les misèries, sap preservar-se de la corrupció, la seguretat que en l'activitat lliure i espontània s'ha de cercar sempre el començament de la saviesa. Pere Capellà projecta aquests principis en el seu teatre que es polaritza en dos blocs temàtics simbolitzats pels pagesos, més acostats a la vida natural, i els ciutadans que representarien l'artificiositat ridícula. Aquest enfocament -el contrast entre la naturalitat de la vida pagesa i l'artificiositat de la vida ciutadana- tenia en l'espai del teatre mallorquí un brillant precedent: Pere d'Alcàntara Penya (Palma, 1823-1906). En alguns dels seus sainets costumistes hom pot veure-hi també aquella contraposició entre l'autenticitat de la vida natural enfront de la vida artificial de la ciutat. Aquest plantejament li permet capgirar un dels tòpics

més persistents del teatre mallorquí: la ridícula beneiteria del pagès inca-paç de moure's entre els usos i costums ciutadans.

La naturalesa estaria simbolitzada pels pagesos, i encara més pels joves pagesos, capaços d'enamorar-se vivament, vius com a centelles, coneixedors perfectes de la seva realitat, senzilla i clara. La ciutat estaria representada pels pretendents rics, pels senyors, pels nobles cavallers de la cort, artificiosos i d'esperit torçut. De vegades, emperò, els pagesos se'n deixen endur pel missatge dels que representen l'altre grup i pretenen imitar els usos i costums de la seva vida. Aleshores, Pere Capellà també exerceix sobre ells la crítica, a vegades fins i tot despietada. És el cas, per exemple, de les filles de Son Magraner a la comèdia "L'amo de Son Magraner" (1949). Educades, perquè la família s'ha enriquit, segons els esquemes que han copiat dels senyors, el col·legi de monges ha fet d'elles uns éssers ridículs.

Aquest enfrontament persisteix en tota la seva obra teatral: A "S'hereu de sa farinera" (1949), a "Sa madona du es maneig" (1950), i també a "Sa Pesta" (1951), on els dos savis, en Felip i n'Esteve, que han inventat l'arma secreta "que permetrà alliberar-nos de s'esclavitud de totes aquelles potències que no vulguin obrar segons les nostres conveniències democràtiques", representen la simplicitat d'una vida abocada al treball i a la investigació autodidacte, enfront del poder corruptor encarnat pels ministres, els policies, el president i la gent del govern. També podem trobar-lo, aquell enfrontament, a "El carrer de les tres roses" (1952), a "Na Catalina de Son Gallard" (1952), a "Val més un dit en es front" (1953), a "Es marquès de sa Rabassa" (1953), a "El rei Pepet" (1954), etc. Però sovint deriva cap a una sèrie de subtemes que parteixen d'aquella bipolarització. Una d'aquestes derivacions podria ser la concepció idealitzada de l'amor: només els joves -però sobretot els joves pagesos incontaminats per l'artifici dels prejudicis ciutadans- s'enamoren sincerament i s'entreguen amb plenitud, sense prevencions, als comandaments del cor. Podríem espigolar-ne alguns exemples. El més evident

el trobaríem a "El carrer de les tres roses", escrita a partir d'una breu narració poètica en la qual evoca una llegenda al·lusiva al carrer de la Rosa de Montuïri, on vivia la seva enamorada. En una de les "Coplas sin malicia", publicada al "Balears" del dia 18 de gener de 1952, el mateix dia de l'estrena, sintetitza la història d'amor franc de joventut..., alhora que hi manifesta l'enyorament d'aquell temps en què la vida resplendia com una rosa encesa:

El "Carrer de les tres Roses"
un temps era... No sé com;
però hi varen passar coses
que li donaren un nom.

Nasqué pobre, innominat,
amb els cantons sense llosa
i un jove esgalabrat
va posar-hi: "De la Rosa".

El nom era molt flairós,
que honor feia a una fadrina
que tenia unes olors
com de rosa alexandrina.

El que havia d'esser el seu
va trobar l'al·lota aquella,
i després li donà Déu
tres filles, guapes com ella.

I l'amor que no faltà,
vencent obstacles i noses,
sobre la Rosa hi posà,
com un tribut més, Tres Roses.

"Carrer de la Rosa" es deia
el carrer del meu tropell
amorós. Rosa vermella...!
La mateixa que a l'orella
me diu: "Quin temps era aquell!".

L'amor dels joves monarques de "El rei Pepet" evita la guerra en la qual volien embrancar-los els homes de la cort. L'amor, que venç tots els conflictes i apaga l'odi. Escoltau les paraules del jove monarca enamorat:

No puc esser més ditxós
de lo que som, Blancaflor.
Si no hagués estat mai bo,
hi tornaria, per vós.
Som tan feliç, que voldria
repartir felicitat,
dant a cada desdixat
part de sa meva alegria...
No temeu... Perquè si en don
a tots es que n'han mester,

jo encara me quedaré
es més feliç d'aquest món.

(El rei Pepet, escena 34)

Gràcies a les representacions que la companyia "Artis" va fer del seu teatre arreu de l'illa, a Ciutat i als pobles, amb un èxit sense precedents, Pere Capellà gaudí d'una gran popularitat i la seva mort, el mes de desembre de 1954, als quaranta-sis anys, constituí un esdeveniment luctuós. Molts el van plorar, molts més dels que l'havien perseguit.

Les seves comèdies també arribaven al Teatre Principal d'Algaida. Aquí vaig veure-les representar i puc ser testimoni de l'impacte que causaven, sobretot entre la gent que, com ell, havia estat vençuda. En el seu èxit s'hi miraven aquells que, malgrat la dura repressió, veien en el reeiximent d'un altre vençut la possibilitat de fer-se respectar pels vencedors. Quan la companyia "Artis" acudí a Algaida a representar "El rei Pepet", el públic no s'estava de fer-ne una lectura subterrània de la comèdia: En Pepet, fill del rei d'un país vençut, havia estat abandonat, essent infant de draps, vora la barraca d'uns carboners amb la intenció de salvar-li la vida. Un dia, passats els anys i establert de bell nou el govern legítim del poble -un govern de rondalla- tres cavallers antics acudien a cercar aquell jovençà perquè fos rei. La conversa entre Pepet i na Catalina, una jove pastora, és espontània, franca:

Catalina: Amaga't dins es torrent
i allà estaràs més segur.

Pepet: Per què?

Catalina: Perquè aquesta gent
te deu venir a cercar a tu.

Pepet: I jo, què he fet malament?

Catalina: I si t'enduen?

Pepet: Per què?

(El rei Pepet, escena 8)

La gent es pegava colzades, mentre els actors recitaven el diàleg. Els més agosarats s'atrevien a dir, secretament: "-Això són les paraules que tingué en Pere Capellà amb en Pere Llull, de can Tiró, tot just havia esclatat el Moviment". En Pere Tiró era Batle del poble i diuen que en Capellà l'advertí, abans d'embarcar-se: "-Amaga't que faran desastres". I respongué en Pere Tiró: "-I jo, què he fet malament?".

La història es tanca amb la proclamació de Pere Capellà fill il·lustre del poble que li donà la vida, fill il·lustre del poble -no era tot el poble- que el va perseguir. Els homes, a vegades encara, som llops per als homes.

Es tanca la història, quasi tot just acaben de complir-se trenta-cinc anys de la seva mort. Són molts d'anys d'esperar... La majoria de fills il·lustres de Mallorca van ser, generalment, homes que es dedicaren a la religió o a la milícia. Els fills del poble només podien accedir a la cultura si entraven en un seminari o en un convent. Pere Capellà esdevé un nou paradigma: l'home que creu que la cultura transformarà la vida dels homes.

Pere Capellà representa el gran somni de les classes treballadores de la primera meitat del segle XX: la superació per la cultura d'antigues servituds. Perquè tingué el coratge d'imaginar una societat més justa i més lliure -com el vent, com un ocell, com la mar-; i, malgrat els sotracs, la il·lusió perduda, el foc apagat, encara parlà irònicament del seu temps des de l'escenari, mentre expressava la immensa tendresa que encara li quedava, el convenciment que els homes no són llops. Avui, després de tant de temps, honoram la seva memòria.

ORIENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

CAPELLÀ, Llorenç (1979)
 "Mingo Revulgo - Pere Capellà"
 Dins: Mallorca, teatre.
 Antiga Impr. Soler. La ciutat de Mallorca

MIR, Gregori (1970)
Literatura i societat en la Mallorca de postguerra.
 Moll. La ciutat de Mallorca

JANER MANILA, Gabriel (1975)
Implicació social i humana del teatre.
 Biografia apassionada de Cristina Valls
 Dopesa. Barcelona.

Id. (1979)
 "El teatre de Pere Capellà"
Lluc, novembre-desembre.

LLOMPART, Josep M^a (1964)
La literatura moderna a les Balears
 Moll. La ciutat de Mallorca

Id. (1979)
 "Un homenatge a Pere Capellà"
Ultima Hora, del 22 de desembre de 1979

Id. (1979)
 "Present i futur del teatre mallorquí"
 Dins: Mallorca, teatre.
 Antiga Impr. Soler. La ciutat de Mallorca

MIRALLES, Joan (1980)
Vida i obra d'en Pere Capellà
 O.C.B. La ciutat de Mallorca

Gabriel Janer Manila en el moment de pronunciar la conferència sobre Pere Capellà
 que vos oferim en aquestes pàgines.

La família de Pere Capellà amb el batle poc després d'haver descobert el retrat que a partir d'ara figurarà al Saló de Sessions del nostre Ajuntament.

El P. Amengual durant la conferència en què va parlar de la vida i Obra del P. Munar. En el pròxim número vos oferirem aquesta conferència, així com les que formen el cicle que ha organitzat l'Ajuntament sobre els Fills Il·lustres d'Algaida.

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL

Excursió: Diumenge dia 18 de febrer, excursió al PUIG DE S'ALZINAR - VALL DELS BINIS.

El Puig de s'Alzinar és una prolongació del massís del Puig Major. És un balcó damunt la petita, verda i amagada vall de Montcaira i de l'altiplà dels Binis. La seva alçada i la seva situació fa que sigui poc conegut, però una vegada hom ha pogut gaudir de tot el que ens pot donar, fa que el tinguem present quan no sabem on passar unes hores de tranquil·litat i pau.

Començarem l'excursió per l'antic camí dels Binis fins arribar a l'actual pista o camí nou, que seguirem fins assolir el coll dels Cars-Colers; a partir d'aquí tornarem trobar l'antic camí que ens menarà al Collet de Bini ja molt aprop del puig. La pujada es fa sense cap mena de camí per un coster molt esquerpat, però bo de transitar. Per baixar, desfarem les mateixes passes, fins que trobem de bell nou l'antic camí, per Sa Coma Estreta i en suau baixada no ens deixarà fins a la font dels Joncs, ja dins la vall i molt a prop de Bini Gran i de Bini Petit. Per sortir de la vall ho farem en direcció a la Font Subauma, on trobarem el poc que queda del camí dels Singles el qual ens durà en suau pujada fins al Coll des Porxo Esbucat, prop de la carretera de La Calobra.

Manuel Osuna

Sortida a les 9 hores de Plaça.

Apuntau-vos abans de divendres 16 a Catalina Martorell. Tf. 665261.

Presentació de llibre: probablement divendres dia 2 de març presentació del llibre "Pòrtol, guia d'oleries" de Biel Massot a les 21 hores a l'Ajuntament.

SECCIÓ INFANTIL DE L'O.C.B.

Curset de màsques: dissabte 10 i 17 de febrer a les 16 hores a la portassa de Catalina Martorell, C/ Tanqueta 69. Inscripció: Jerònia Maria Vanrell, Can Rapinya.

Grup d'excursionistes a Sa Fita des Ram.

NOTICIARI

COMUNICAT DEL GRUP D'ESPLAI D'ALGAIDA

Vos comunicam que el Grup d'Esplai d'Algaida torna a posar-se en funcionament, amb molts de monitors nous i moltes ganes de fer feina.

El dia previst per al començament de curs és dia 3 de març.

Els dies d'inscripció seran els disabtes dies 17 i 24 de febrer de 4 a 6 de l'horabaixa al local de l'Esplai (C. Sitjar, s/n).

Tots els nins i nines, de 6 a 14 anys, que s'hi vulguin inscriure han de dur una foto de carnet i una fotocòpia de la Cartilla de la Seguretat Social. El preu de matrícula és de 2500 ₧.

PARRÒQUIA DE SANT PERE I SANT PAU ALGAIDA

Orientacions i calendari pastoral.
Febrer de 1990

Celebració del baptisme:
Dia 11, diumenge.

Curset prematrimonial:
Comença dia 12 a Ca Ses Monges de Petra.

Reunió dels pares que han de batiar els seus fills:

Dia 19 i 20, a les 9, a Sa Rectoria.

Reunió del Consell de Pastoral Parroquial:

Dia 21, a les 9, a Sa Rectoria.

Reunió dels pares dels nins que enguany han de fer la 1ª Comunió:

Dia 23, a les 9, a Sa Rectoria.

Març de 1990

Reflexió cristiana per adults:

Tema: "El sentit cristià del pecat" per Mn. Llorenç Lladó.

Dia 2, a les 9, a Sa Rectoria.

PUIGSERVER JANER A BOLÒNIA (ITALIA)

El nostre paísà i amic Josep Puigserver Janer participa, com a convidat, a la "Gran Fira Internacional d'Arts Plàstiques 1990" que se celebra a la bella ciutat italiana de Bolònia. L'obra presentada per Puigserver, amb gran èxit, és monogràfica.

LA CREU DE LA RIBERA

Un autocar va tomar la creu de la Ribera, que va quedar destrossada. Sempre hem dit que les nostres creus de terme són un dels tresors més importants que tenim i que hem de preservar. Per això, confiam que es farà una restauració acurada i respectuosa i que aviat la tornarem a tenir com abans.

Convendria que, en tornar-la muntar, es tengués en compte si la ubicació actual és la més adient o es pot millorar. Sense que deixi de ser la creu de la Ribera. Això, per descomptat.

PREGUNTA: BUA BUA BUA BUA AAAAAAAAAA
 BLA BLA BLA BLA BLA — BUA, HIP BUA
 BLA BLA BLA.

BLA BLA, MENT.
 MARIA M.

KONSULTORI SENTIMENTAL

RESPOSTA: BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA BLA.

SENYORA PENS.

ESPORTS

FUTBOL

El passat dia 28 de gener el Club Esportiu Algaida va retre un petit homenatge a un aficionat que per motius professionals es trasllada a viure a la capital de l'Estat.

En Joan Oliver "Torres" és una persona que no ha menester presentació. Tothom el coneix i sempre amb el caire d'home que fa tot el possible per donar una mà o una solució a qui la sollicita. La seva aportació al Club de l'Algaida és com la seva actitud ciutadana: fífel i cabal fins a les darreres conseqüències, animosa i fenera fins a l'acabament de la tasca.

En Joan Torres és un esportista nat: excursionisme, atletisme, futbol, qualsevol activitat el motiva sempre dins la més estricta esportivitat.

Sabem que ell se'n du el poble sencer, les inquietuds i les il·lusions tant cíviques com esportives. Sabem que els diumenges al vespre, allà a la capital, tindrà una necessitat de sebre noves d'un poble i els resultats d'un equip, l'Algaida.

Sort al nou destí. Estam segurs que cada vegada que puguis vendràs a Algaida.

Gràcies, Joan.

L'equip de 1ª Regional no ha començat gens bé el 90 ja que no ha aconseguit guanyar cap partit. Esperam que aviat comenci la recuperació.

Binissalem-Algaida 4-0

Algaida-Bunyola 1-1

L'equip de juvenils sí que ha fet un principi d'any molt bo, guanyant partits i golejant.

Resultats:

S'Horta-Algaida 3-0

Algaida-Maria de la S. 0-0

Algaida-Bunyola 6-0

Sta. Maria-Algaida 0-1

Els resultats de l'equip aleví han estat:

Montuïri-Algaida 10-0

La Salle-Algaida 8-0

Algaida-Petra 3-4

Felanitx-Algaida 6-2

Algaida-Ses Salines 3-2

L'equip benjamí ha guanyat per primera vegada dins Es Porrassar; això ha animat més a aquests petits futbolistes:

Algaida-Bunyola 3-4

Algaida-Lloret 4-0

Binissalem-Algaida 3-0

PIPERS

Pel dia 10 de febrer està prevista la 1ª fumada lenta en pipa al restaurant Can Fideu, organitzada pel fumador local Tomeu Mariano. La vetlada començarà a les 9 del vespre.

La X fumada de Sant Honorat va tenir com a guanyador el nostre paisà Antoni Gomila i va quedar segon en Bonet de Ses Pipes.

Resultat idèntic que a la fumada organitzada a Lluçmajor. Això demostra com està de concentrat el bon amic Toni Llaneres.

JOCS ESCOLARS

A destacar la bona

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Joan Miralles Oliver, morí dia 7 de desembre als 75 anys.

Beneta Llach Mulet, morí dia 29 de gener a l'edat de 80 anys.

Don Sion Riera, va morir als 96 anys. El recordareu per la seva estada com a metge a Algaida.

Joana-Aina Bover Esteva, va morir dia 4 de gener als 88 anys.

Baltasar Fiol Sastre, morí a Randa dia 11 de gener als 79 anys.

Francisca Socias Janer, morí també a Randa dia 27 de gener als 92 anys.

Antònia Munar Juan, va morir a Inca dia 24 de febrer als 103 anys.

Maria Bàrbara Martorell Garcias. Morí dia 31 de gener als 84 anys d'edat.

NAIXEMENTS

Marc Ferrer Fontirroig, fill d'Antoni i Rosa. Va nèixer dia 30 de desembre.

Bernat Munar Gelabert, fill de Gabriel i Maria. Va nèixer dia 14 de gener.

Gregori Ruiz Sastre, fill de Gregori i Antònia nascut dia 14 de gener.

Antònia Fontirroig Mut, fill de Josep i Margalida, va nèixer dia 20 de gener.

Jordi Fullana Puigserver, fill de Josep i Catalina, nascut dia 29 de gener.

ESPORTS

actuació que tenen els nostres nins i nines pel que fa a l'esport-ciència ja que als jocs escolars els nostres representants han aconseguit:

Pere Ferragut, 5 triomfs de 5 partides.

Jaume Rossinyol, 3 de 5.

Antònia Bibiloni, 3 de 5.

Bàrbara Bibiloni, 2'5 de 5

En handbol masculí infantil, un resultat:

Sta. Eugènia-Algaida 6-12

Futbet benjamí:

Montuïri-Algaida 3-4

Futbet aleví:

Montuïri-Algaida 6-2

Futbet infantil:

Algaida-Sta. Eugènia 3-2

Algaida-Sta. Eugènia 3-1

Sta. Eugènia-Algaida 1-6

En voleibol infantil femení federat les nostres nines han aconseguit el tercer lloc a les sèries disputades amb dret a participar en la pròxima eliminatòria. Els darrers resultats: JafudaCresques-Algaida 0-3 La Salle-Algaida 0-3

JOAN TROBAT

Campanya de Normalització Lingüística

Els Presidents del Govern de les Illes Balears, del Consell Insular de Mallorca, del Consell Insular de Menorca i del Consell Insular d'Eivissa i Formentera i el Batle de Palma

COMUNIQUEN a tots els ciutadans que el dia 18 d'octubre de 1989 firmaren un Acord Institucional pel qual es comprometen a intensificar els seus esforços, dins les respectives institucions, per donar compliment total a les disposicions de la Llei de Normalització Lingüística, a coordinar les seves accions en una Campanya de Normalització Lingüística de les Illes Balears i a fer una crida conjunta a la participació dels Ajuntaments de les Illes Balears que vulguin adherir-s'hi.

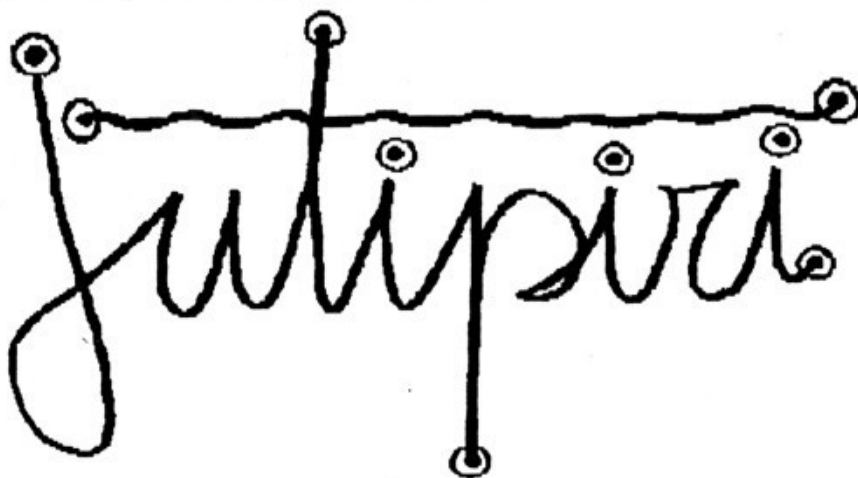
En virtut d'aquest acord,

CONVOQUEN els ajuntaments, els partits polítics, els sindicats, les institucions cíviques i culturals, els mitjans de comunicació i el conjunt dels ciutadans, a fer tots plegats un esforç per donar impuls al recobriment de la llengua pròpia de les Illes Balears com a instrument normal de comunicació de la seva societat.

VOLEN il·lusionar el conjunt de la societat balear en un projecte col·lectiu encaminat a aconseguir la plena normalització lingüística de la nostra Comunitat, en un clima de concòrdia i de respecte dels drets de tots.

DEMANEN el suport i la col·laboració de tots a la Campanya de Normalització Lingüística que es durà a terme amb el patrocini conjunt de totes les Institucions.

Adreça provisional: Obra Cultural Balear, C/ Impremta, 1
Tels. 72 32 99 - 71 48 57 Fax: 71 93 85 07001 Palma de Mallorca

ANY I
Nº: 12

REVISTA DEL COR, LA MELSA I EL FETGE

PROPOSICIONS EN COS I ÀNIMA

\$ Cercam BALLADOR de Tango per a classes particulars. REF: K.O.M.P.A.R.S.I.T.A.

\$ Cercam BALLADOR de Lambada per a classes particulars. REF: K.O.M.A.

\$ Cercam BALLADOR d'anca per a transplant. REF: K.U.L.

* Edicions musicals

LAVOSDESUAMO presenta: "Sarsueles per a una dècada"

-Las de Caïn. Per a massoquistes.

-El anillo de hierro. Per a tenir-te ben fermat.

-La del manojo de rosas. Punyides i espinades.

-La canción del Olvido. Alaska.

\$ ANIMALADA SHOP. Animals a domicili.

cans, moixos, gallines ponedores, llores

galls caponadors, fures, genetes...

SERVEI AL MINUT. 1 any de garantia.

2

4

Teniu germans viciosos? Vos ho solucionarem! Empresa el KAUDILLO. Perquè no vos donin guerra!

+ JO, en PEP PET, m'ofereix com a ambientador continu. C/ Legrein s/3. París.

σ JO, na BEL BUFA, també. C/ Xanel nº 5.

* Es cerca bosseta groga. Es gratificarà.

REF: P.R.O.T.O.K.O.L.

* MAGDALENA Escopetera. Antiprocessionària.

Em trobaràs al PINUS ALEPENSIS CLUB.

* MAGDALENA Perdigona. Et tomaré la cuca del pi.

Em trobaràs al PINUS ALEPENSIS CLUB.

* MAGDALENA Cartutxo. No t'entemeràs i t'hauré tomat les bosses.

Em trobaràs al PINUS ALEPENSIS CLUB.

* MAGDALENA Punt-de-mira. Feines ben fetes dins la garriga.

Em trobaràs al PINUS ALEPENSIS CLUB.

* MAGDALENA Carabina. A la caça de la perdiu.

Em trobaràs al PINUS ALEPENSIS CLUB.

BATICOR,

Notícies del Cor

TUP-TUP!!! Inaugurat el
desè Congrés Internaci-
onal de Dones Emblan-
quinadores sota el
lema: "Perspectives de
futur de les emblan-
quinadores a la dècada
dels 90". La seva
presidenta, na Magda-
lena Poal i Calç, va
dirigir unes fortes
paraules als assistents
en el discurs d'overtu-
ra: "A vatua el món,
això ja són paraules
majors! Sabeu que vos
dic? Que amb sa
competènci' de ses
pintures ho tenim molt
negre..." I després va
contar que no passava
pena de res, que la
seva padrina, al cel
sia, amb 97 encara
s'enfilava a les
banquetes i estava més
sana que un gra d'all.

TUP-TUP!!! La propera setmana passada es presentaren al Sala Brusca de Caimari la col·lecció de vestits d'aigua per a temporada vinent. Les principals novetats varen esser els teixits de confecció. Destacam unes katusques d'esponja amb ornaments de paper de seda, un impermeable confeccionat amb banyes Vileda i un capell, tipus pamela, de fregalls de corda. La festa acabà amb l'actuació de Georgie Dann, Orquidea Robinson i Paolo Salvatore i amb una calabruixada.

LES MÉMOIRES DE MOSSÈN
BARTOMEU. III part

BARTOMEU. III part

Acabada l'enumeració dels meus grans problemes puc començar a narrar les vicissituds de la meua vida diària, així com també vos contaré com duc a terme la tasca per a què vostè estigui ben informada.

Record perfectament que era un dilluns del mes de Maig. Acabava d'arribar de la Catedral on havíem retirat de l'exposició al públic les relíquies que conservam de Nostra Senyora Maria Santíssima i havíem celebrat una missa del Mes de Maria pagada per uns particulars. Aquests havien posat com a condició que no es revelassin els seus noms i quedaren dins l'anonimat. M'estranyà molt haver de dir la missa a l'antiga, és a dir, en castellà, i haver de cantar el "Venid y vamos todos" però no li vaig donar massa importància ja que hi ha al món molta gent rara. Quan vaig arribar al piset, una forta olor de cols de brussels bollides i una sèrie de bramuls inintel·ligibles em varen fer pensar que per aquell dia s'havia acabat la tranquil·litat.

-Eso a mi! Jamā! Por
este! Mardita zea! Mir
veze mardita! Juro por mi
madre que la rajaré! La
próxima vez la rajo!

Els críts provenien de la cuina i fou de cap a aquesta dependència on em vaig dirigir, trobant-me na Magdalena (en cas-

tellà) ajaguda enmig de la cuina devora un caramull de carxofes vermelles presa, tota ella, d'un atac d'histerisme.

-Magdalena (en català), què hi fas enterra? Vols fer el favor d' aixecar-te tot d'una!-vaig cridar-li. No li vaig demanar què era el que passava perquè estava segur que no es torbaria a contar-m'ho.

-Hay! zeñor mossên,
quê desgrazia, pero quê
desgrazia!

-I ara què passa?

-Què paza? Pue que m'han cobrao las alcahofas do pezetas más caras! -contestã inmersa dins una mar de llàgrimes.

-Però bono! Per dues pessetes de més no hi ha per posar-se així! -vaig dir, intentant tranquil·litzar-la.

-C6mo?, a ut6 le pa-
reze bien?

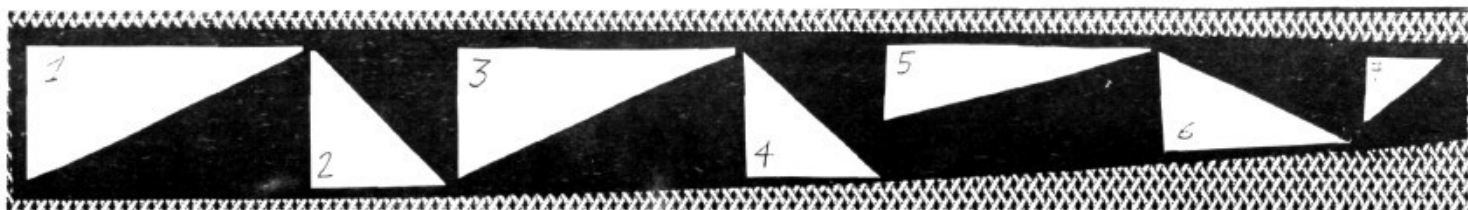
-No, no. És clar que no! -vaig respondre precipitadament perquè quan està nerviosa no convé fer-li contrari.

-Pero la verdulera
s'ha llevao su merezido
-prosegui na Magdalena
(en castellà)- La he ra-
jao to su delantal con
mi navaja murziana.

-T'has de controlar una miqueta, Magdalena (en català), qualche dia tendràs un disgust.

-Pero si yo m'he controlao! Yo quería sacarle er corazón a nava-jazos!

Quan vaig sentir allò
del cor, tot d'una em

varen venir al cap
imatges de sang i ventres
oberts. Segurament foren
aquests pensaments, afe-
gits a la forta olor de
les cols de brusel·les,
el que provocà que tiràs
tot el que havia menjat
aquell dia. La vomitada
fou d'elefant amb arcades
catedralícies. Segurament
no hauria passat res si
això hagués succeït a
qualsevol altra part de
la casa, però ho vaig fer
dins la cuina, temple
sagrat de na Magdalena
(en castellà), amb tanta
mala sort que tot el que
vaig amollar va caure
damunt el caramull de
carxofes.

No record molt bé
tot el que succeï des-
prés. Només guard a la
memòria la cara de na
Magdalena (en castellà)
transmutant-se i canviant
de color i la seva mà,
amb el puny estret, pre-
nent força.

Supòs, i de fet,
n'estic ben segur, que em
va fotre una paperina tan
forta que vaig perdre el
sentit. El vaig recobrar
a l'hospital de la Vall
d'Hebron, enrevoltat de
tubs i maquinetes que em
controlaven la pressió
sanguínea, el ritme car-
diàtic i la temperatura
corporal. Al meu costat,
assaguda desconhortada,
na Magdalena (en caste-
llà) plorava llàgrimes
negres degut al rimmel
que duia als ulls. Quan
s'adonà que jo tornava en-
si, es va llançar deses-
perada a besar-me les
mans.

-Lo ziento... lo
ziento... perdóneme!

Dues enfermeres i un
metge la varen haver de
separar del meu llit. No
vos penseu que fos una
feina fàcil. Va treure
la seva navaja murciana
i feu front als sanita-
ris. Si no hagués estat
per la especial inter-
venció de la senyoreta
Mercè, enfermera comare,
i perquè jo li vaig dir
quaranta vegades que la
perdonava, encara esta-
ria besant la meva es-
morteïda mà.

Poc temps després va
venir el metge que m'ha-
via atès, el doctor Vi-
llaviciosa, amb tot un
seguici d'enfermeres
somrients.

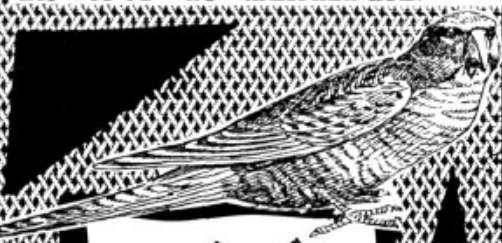
-Bon dia! Com està el
malaltet? -demanà amb
veu de campaneta pel·li-
culera.

-Em trob bé, gràcies
a Déu... però, em podria
explicar algú el que ha
passat? -vaig demanar
intrigat ja que no m'en-
recordava de res.

-Ui! Ha estat vostè
molt malament! Degué
tenir un accident molt
gros! Figuri's: ha estat
inconscient quatre dies
i mig! Presentava una
fractura no oberta de
mandíbula inferior amb
trencament de tres mo-
lars i un pre-molars...
Per cert, haurà de donar
les gràcies, als seus
companys canonges de la
Catedral. No s'hauria
restablert tan ràpida-
ment si no haguessin
portat tota una sèrie de
peces dentals i un tros

de maxil·lar... Els do-
nants, aquí, són molt
pocs. Ells em varen dir
que ho havien enviat es-
pecialment per a vostè de
l'Hospital delle Vaticano
de Roma. De fet, ha estat
unes pròtesis miraculo-
ses. S'ha curat en un
temps rècord! Demà mateix
el podrem donar d'alta.
Enhorabona!

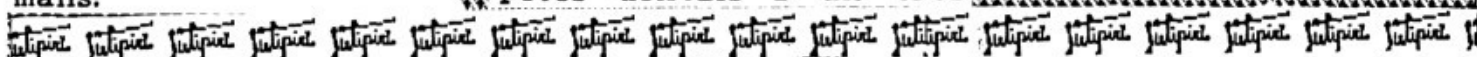
Resulta que quan
vaig tornar a la Catedral
vaig adonar-me'n que man-
cava una preciosíssima i
delicada relíquia de san-
ta Agueda de Rimini: qua-
tre queixals i, és clar,
un tros de mandíbula.

Jutipiri
Secció fictícia
d'ES SAIG

Dirigeix: Carles Sol.
Col·laboren:
Albert Siquesí.
Gabinet Mèdic de Xefardejos
Magdalena Corasson
Benet Alegre
Magdalena Miraquefaig
i tot el potentíssim equip
de la redacció.

REVISTA JUTIPIRI.
EDITA: La Ganyota. Edicions.
IMPRIMEIX: Impta. Sa Carussa.

P I N A

Ametllers florits, sementers verds, farratges i herba a voler, ovelles que pasturen, moll a les finques, aubellons que ragen, el torrent que ha arrencat, qualche gelada al matí, dies que s'allarguen, és el compàs d'espera abans de la primavera.

Començarem amb un rumor bo: segons fonts ben informades hem sabut que la il.luminació de la pista poliesportiva ben aviat es farà i així els pineros els vespres no hauran d'anar a jugar a futbol o a tennis a Lloret.

També vos direm que en el darrer plenari el grup socialista va abandonar la sala, deixant el Grup Popular totsol. I això que l'altre dia el batle va dir que hi havia un bon enteniment entre els grups de l'Ajuntament; pareix que aquest pic no fou així.

Els caçadors pareix que estan enfadats, o millor dit van bufats. La temporada de caça ha acabat, llevat de la caça amb reclam de perdiu, cosa que no satisfà els que no són reclamistes, ja que diuen que faran net de les poques perdius que queden. Diuen que el que haurien de fer és repoblar més i no matar-ne tantes. Que això que diuen que els caçadors són els primers interessats en protegir la caça i preservar-la, que ho demostrin els fets. El que és cert és que els caçadors són els que més estimen la caça, això és veritat, emperò morta, i si no que demostrin lo contrari.

Pels baixos segueixen fent de les seves; hem sabut que es menjaren un xot rostit i un fritet, amb l'excusa d'etxequeiar les pomeres; però sabem de font fidedignes que la majoria no havien vist mai unes estisores de podar d'aprop.

Enguany a Pina s'ha celebrat la festa de Sant Antoni dues vegades, el dia del Sant i el diumenge següent. Les beneïdes del diumenge foren molt lluiïdes, amb carrosses molt ben fetes; n'hi hagué sis o set, algunes feien referència a coses de Pina, i d'altres a feines del camp; es veu que ningú volia quedar malament i podem dir que així va ser. Els glosadors també es pogueren lluir; hi hagué gloses a voler i ben fetes.

També es va fer el típic fogueró, ienguany amb música incluïda, però el fred que feia va fer que no hi anàs molta gent.

La tercera edat anà a veure la "zarzuela", i ara tenen previst anar a la comèdia d'en Xesc Forteza.

També volem dir que s'agafaren dos tords anellats un a Alemanya Oriental i l'altre a Itàlia; les anelles s'entregaren al GOB perquè fassin les comprovacions oportunes.

XESC OLIVER

PER EVITAR QUE EL SENYALIN AMB EL DITACADOR
VU FAMOS ESCUTAR HA FET UN LIFTING A XONY PVRB.

NO PASA
NA.

EXAGERADO

TRAFIC D' INFLUENCIES

El nostre bon amic Joan Oliver "Torres" ha estat ascendit a Coronel de l'exèrcit de l'Aire. L'ascens ha suposat un nou destí, concretament a Madrid, on sembla que s'hi estarà uns quants d'anys. A Sóller, on ha passat -al Puig Major- gairebé tota la seva vida professional, li varen tributar un homenatge de despedida molt emotiu. També a Algaida se li va retre un homenatge, organitzat pel Club de futbol i per l'Ajuntament; en aquest cas, no es tracta d'una despedida, perquè estam segurs que sovint tendrem en Joan entre nosaltres.

Li donam la nostra més cordial enhorabona i li recordam, a ell i a tots vosaltres, els versos que li dedicà en Llorenç "Mora".

*Aquell cim de les altures
on tants d'anys feres el niu,
apenat, plora el motiu
de madrilenyes pastures.*

*Amb la seva militància,
presumint pau i blancor,
li sobrà sempre el canó
per la seva tolerància.
Apenada i dolorida,
negra tornarà la neu,
perquè ja el coronel seu
assenyala la partida.
Ploraran llàgrimes blanques
des de Sóller i Fornalutx
els pins i alzines del Puig
relliscant entre les branques.*

*Però també aquesta vila
en lloc de fer-ho plorant*

*te vol cantar, demostrant
que tot el poble t'estima,
i amb la pena alleugerida
d'un poble sà i agraït
sempre duràs dins el pit
una alegre "despedida".
I estant en terra llunyana
cada dia, al bell matí,
pensa que el poble algaidí
la teva volta demana.*

*Quan donis aquesta passa,
no t'enduguis romaní,
du-te'n un brot de pi,
dels pins de la nostra plaça;
i veuràs que, estant enfora,
dels tòncics serà el més bo,
i sentiràs dins el cor
que el poble tens just devora.*